

Programové prohlášení kandidáta na funkci děkana FPE ZČU v Plzni

Fakulta pedagogická Západočeské univerzity v Plzni prochází v současném období složitým procesem transformace. Z fakulty, která byla výrazně zaměřena na pedagogickou činnost a ve výuce dosahovala vysoké kvality, se mění ve vysokoškolskou instituci, která chce plnit svoji roli i v dalších oblastech, především ve výzkumné a vývojové činnosti a v tzv. třetí roli vysokých škol, jako subjekt, který významně přispívá k rozvoji regionu. Každá změna zažitých stereotypů je jistým způsobem nepříjemná, a pro někoho dokonce bolestivá. Situace je o to složitější, že změna probíhá ve velmi náročných ekonomických podmínkách. Protože jsem zvyklá v takových situacích nerezignovat, ale naopak je chápat jako podnět k činnosti, vnímám i pozitiva prudké změny vnějších podmínek působících na veřejné vysoké školy. Fakulta zatím obstála, i když je vystavena ohromnému tlaku. Nedávná jednání s vedoucími kateder ukázala, že naprostá většina vedoucích chápe a podporuje cíle dané v dlouhodobém záměru fakulty. V těchto dnech probíhají rozhovory vedení fakulty jednotlivě s každým akademickým pracovníkem. Rozhovory ukazují velký potenciál fakulty, sounáležitost většiny učitelů s ní a ochotu přispět k transformaci fakulty často i za cenu jistých osobních obětí. To vše mne vedlo k tomu, že jsem znovu přijala kandidaturu na funkci děkanky fakulty.

Na setkání s akademickou obcí dne 18. května 2011 jsem připravena podat informaci o plnění úkolů, které obsahovalo moje programové prohlášení kandidáta na funkci děkana před čtyřmi lety. Úkoly, které si dávám pro další období, úzce souvisejí s úkoly fakulty formulovanými v Dlouhodobém záměru FPE na období 2011–2015. Nemůže tomu být jinak, protože na vzniku uvedeného dokumentu jsem se výrazně podílela a Dlouhodobý záměr je po projednání vědeckou radou a schválení akademickým senátem závazným dokumentem. Z jednotlivých jeho částí proto vyjímám úkoly, které osobně chápu jako nejdůležitější.

Vzdělávací činnost

Po několika letech fungování systému strukturovaného studia se nám podařilo vyřešit zejména organizační otázky, které změna učitelství přinesla. Zkušenosti, které nyní máme, umožňují zaměřit se výrazněji na změny obsahové. Budu prosazovat inovace předmětů a studijních plánů jednotlivých oborů, které povedou k tomu, aby odborné znalosti a odborné i obecné způsobilosti odpovídaly deskriptorům kvalifikačního rámce absolventů vysokých škol a absolventů učitelství. Vedení fakulty připravilo projekt, v rámci kterého by mělo dojít k inovaci modelu studia, analýze obsahu jednotlivých předmětů a zdůraznění jejich vzájemných vazeb. V rámci projektu dojde k rozšíření spolupráce s učiteli základních a středních škol, ke zvýšení jejich podílu na výuce didaktik, ke změně systému a obsahu pedagogických praxí. Budeme rovněž hledat novou podobu státní závěrečné zkoušky v učitelství tak, aby více odpovídala profilu absolventa učitelství. Uvedený projekt považuji pro naplnění role fakulty za klíčový, proto budu usilovat o získání finančních prostředků pro jeho realizaci.

V nejbližších letech zasáhne vysoké školy nepříznivý demografický vývoj, se kterým se nyní potýkají střední školy. Fakulta našeho typu má možnost získávat uchazeče o studium z řad nekvalifikovaných učitelů i z řad zájemců, kteří získali kvalifikaci v jiné oblasti a chtějí změnit svoji profesní orientaci. Musíme však mít připravenou nabídku, která tyto osoby osloví. Proto mezi priority v oblasti vzdělávacích činností rozhodně patří zvýšení počtu akreditací studijních oborů v kombinované formě. Neznamená to, že budeme každý obor otevírat souběžně v prezenční a v kombinované formě. Vedení fakulty musí rozhodovat v souladu se společenskou poptávkou, finančními efekty a personálním vytížením příslušných kateder.

Ráda bych mezi priority zařadila i co nejvyšší kvalitu studia. Otevřeně však musím říci, že současné ekonomické podmínky pedagogických fakult neumožňují kvalitu přípravy tak, jak bychom si ji představovali. Výuka musí probíhat ve velkých skupinách, nemůžeme rozšířit počet praxí, zajistit například individuální výuku hudební výchovy a větší rozsah praktické výuky budoucích učitelů výtvarné výchovy, zrušili jsme povinnost zápisu předmětů z bloku Tělesná výchova apod. Přesto se snažíme udržet kvalitu výuky na té nejvyšší úrovni, která je za stávajících podmínek možná. V souvislosti s nárůstem počtu oborů v kombinované formě studia se fakulta zaměří na změny v pojetí kontaktní výuky. Budeme ji více orientovat na osobnostně sociální přípravu, na utváření a rozvíjení pedagogických dovedností a gradaci profesního růstu studentů. V předmětech s vyšším podílem předávání „hotových“ vědomostí a poznatků lze kontaktní výuku nahradit nekontaktními formami studia s nabídkou kvalitních vzdělávacích opor.

Pozornost budeme nadále věnovat oblasti celoživotního vzdělávání, která se v poslední době na fakultě úspěšně rozvíjí a stala se pro katedry významným finančním zdrojem. Fakulta musí čelit konkurenčnímu tlaku zmapováním poptávky po programech v různých cílových skupinách a rozšířením nabídky i o kurzy komerčního charakteru. Úspěšnost je podmíněna vytvořením systému účinné propagace, vhodným marketingem a vytvořením evaluačních mechanismů. Činnost oddělení pro celoživotní vzdělávání je v současné době plně financována z projektové činnosti fakulty a probíhajících kurzů. Tento stav by měl být udržen i po ukončení projektů ESF.

Výzkum a vývoj

Výzkumná činnost je stále nejvíce problematickou oblastí fakulty. U řady pracovníků došlo ke změně v chápání významu této činnosti pro samotnou existenci fakulty, ale dosud se to neodrazilo v konkrétních výstupech. Výzkumná činnost je stále roztržštěná, hodnotitelné výstupy produkuje několik kateder a ve významnější výši pouze několik pracovníků. Výstup ohodnocený v systému RIV samozřejmě nevznikne z roku na rok, jde o výsledek několikaleté činnosti. Proto jsem ráda, že na některých katedrách (zejména KBI, KGE, KTV, KVD, KHI, KHK, KPS) jsou již vytvořeny podmínky pro vznik širších výzkumných týmů. Vzhledem k zaměření fakulty stále považuji za nutné, aby se rozvíjela výzkumná činnost především v oblasti pedagogicko-psychologického a didaktického výzkumu. Klíčovou rolí v tomto procesu musí sehrát katedra pedagogiky a katedra psychologie. Jasnou koncepci vzniku takového týmu jsem na uvedených katedrách připravena podpořit i přijetím příslušných pracovníků.

Jako nosná se mi stále jeví myšlenka vzniku vědecko-didaktického centra zaměřeného na rozvoj odborného a didaktického výzkumu. V dalším období bych se proto chtěla zaměřit na vytvoření podmínek, které by umožnily jeho vznik. Ministerstvu školství jsem již předala návrh na podporu vzniku center pro rozvoj didaktik oborů, který vychází z Dlouhodobého záměru MŠMT v oblasti terciárního vzdělávání.

Výsledkem rozhovorů s pracovníky fakulty jsou konkrétní úkoly v podávání vědeckých projektů a úkoly v oblasti publikační činnosti. Každý akademický pracovník FPE musí publikovat ročně minimálně jeden výstup započítatelný do systému Hodnocení VaV (u vyučujících s uměleckým zaměřením byl požadavek specifikován). Věřím, že důraz na výzkumnou a publikační činnost, který vyústil v kontrolovatelné úkoly, přinese výsledky a FPE ztratí nedůstojnou poslední pozici v žebříčku hodnocení pedagogických fakult ČR podle počtu získaných bodů RIV.

Budu se snažit o vytvoření oddělení, jehož pracovníci pomohou akademickým pracovníkům s vyhledáváním projektových možností, psaním žádostí i s administrativou spojenou

s řešením projektů. Vznik takového oddělení je podmíněn získáním dostatečných zdrojů například z Evropských strukturálních fondů, postupně by se takové oddělení mělo stát samofinancovatelným.

Ke kvalitě doktorského studia nepochybně patří zapojení studentů do výzkumné a publikační činnosti školicího pracoviště. I když kontrolu plnění úkolů doktorandů provádí příslušná oborová rada, má děkan prostředky, kterými může tyto činnosti doktorandů ovlivňovat. Nadále budu například mimořádnými stipendii podporovat účast studentů doktorského studia na konferencích, ale stipendium bude více vázáno na publikační činnost doktoranda. Zapojení do výzkumné a publikační činnosti se rovněž stane kritériem při schvalování individuálních studijních plánů děkanem fakulty.

Za významnou považuji i výzkumnou činnost studentů bakalářského a magisterského studia. Protože grantový systém ZČU umožňuje podporu projektů studentů doktorského a magisterského studia, budeme pokračovat ve vyhlašování grantů na úrovni fakulty pro studenty bakalářských oborů.

Oblast lidských zdrojů

Během několika let významně klesl počet studentů fakulty (z 3 700 v roce 2007/08 na 2 800 v roce 2010/11). Současně klesl téměř o pětinu počet pracovníků fakulty. V souvislosti s počtem studentů financovaných MŠMT předpokládáme v dalších letech další mírný pokles (asi na 2 500 studentů). Každá katedra může ovlivnit, zda tento trend bude znamenat další úbytek pracovníků. Snížení výukové zátěže vytváří časové podmínky pro výzkumnou činnost a pro kvalifikační růst.

Nový akreditační požadavek na garantování studijních oborů docentem nebo profesorem s úvazkem 1 na dané vysoké škole zdůrazňuje význam kvalifikačního růstu. Abychom zvýšili kvalifikovanost akademických pracovníků, budu podporovat studijní volno učitelů, kteří mají vytvořeny podmínky pro zvýšení kvalifikace v nejbližším období. Předpokládám, že nadále budeme využívat podpory růstu kvalifikovanosti, kterou umožňuje projekt Habilitace, osobně se budu angažovat ve vyhledávání možností pro habilitační a profesorské řízení.

Domnívám se, že zvyšování kvalifikace zaměstnanců nelze chápat jenom ve smyslu získávání akademických hodností, navíc má fakulta i další zaměstnance, jejichž odborná erudovanost je pro kvalitní fungování fakulty nezbytná. Patří sem proto i vzdělávání v oblasti jazykových kompetencí, seznamování s aktuální legislativou, získávání manažerských dovedností apod. S Ústavem celoživotního vzdělávání již byla projednána součinnost v této oblasti. Pracovníci fakulty budou osloveni dotazníkovou akcí, ve které mohou vyjádřit svoje potřeby a představy, které se týkají jejich dalšího vzdělávání tohoto typu. Vedení fakulty společně s ÚCV bude hledat cesty, jak požadavky uspokojit. Využijeme především kurzů ÚCV, ale je možné oslovit i další poskytovatele.

Důraz na výzkumnou činnost bude podpořen vzděláváním v oblasti pedagogického výzkumu a kurikulární reformy. Projekt připravený vedením fakulty by měl umožnit realizaci cyklu seminářů a workshopů, na které budou zváni přední odborníci se zkušenostmi v pedagogickém výzkumu. První takový seminář ukázal, že mezi akademickými pracovníky a doktorandy je o podobné akce velký zájem.

Na základě podnětů studentů budu věnovat pozornost kvalitě služeb, které poskytuje studijní oddělení. Změna struktury studentů a navyšování podílu studentů kombinované formy povedou k úpravě úředních hodin studijního oddělení, budou rozšířeny možnosti elektronické komunikace, aby student nemusel ve všech případech osobně navštívit studijní oddělení, bude zaveden systém online objednání schůzky se studijní referentkou. Vedle uvedených

organizačních změn musí dojít ke zvýšení jazykových kompetencí pracovníků studijního oddělení.

Zahraniční vztahy a mezinárodní spolupráce

Jednotlivé katedry a fakulta mají uzavřeno více než sto smluv o spolupráci se zahraničními pracovišti. Jsou tedy vytvořeny dobré podmínky pro to, aby fakulta dosahovala odpovídajících výsledků v oblasti mobility a odborné spolupráce. Vzhledem k tomu, že se mobility vedle nesporného významu pro studenty či akademické pracovníky, kteří navštívili zahraniční pracoviště, stávají i ukazatelem pro financování fakulty, použije vedení fakulty pro rozvoj mobility několik nástrojů.

Studijní plány jazykových studijních oborů budou upraveny tak, aby měl každý student povinnost absolvovat studijní pobyt v příslušném jazykovém prostředí v délce minimálně 30 dnů. Obdobný požadavek bude kladen na studenty doktorských studijních oborů. Vedení fakulty bude hledat cesty k podpoře výjezdů akademických pracovníků, které vedou k zajištění studentských mobility. Jazykové kompetence studentů budou podpořeny nabídkou předmětů vyučovaných v anglickém jazyce.

Bude vytvořena nabídka modulů vyučovaných v anglickém jazyce pro příjíždějící zahraniční studenty. Fakulta připraví k akreditaci alespoň jeden studijní obor vyučovaný v anglickém jazyce (iniciativu již projevila KTV). Pro zvýšení počtu zahraničních studentů dokončíme tvorbu webových stránek fakulty i kateder v několika jazykových verzích, ve spolupráci s vedením univerzity připravíme odpovídající propagační materiály a rozvineme aktivity ve vyhledávání potenciálních uchazečů.

Všechny smlouvy uzavřené se zahraničními pracovišti budou přehodnoceny z hlediska možností odborné spolupráce. Smlouvy s perspektivními pracovišti je třeba inovovat s důrazem na výměny odborníků a jejich zapojení do výuky, na konkrétní možnosti společných projektů a na publikační činnost.

Oblast řízení

Jedním z úkolů, které jsem si dávala při nástupu do funkce, bylo zlepšení informovanosti zaměstnanců fakulty studentů. Nadále budeme pokračovat v pravidelných pracovních poradách s vedoucími kateder a tajemníky i v setkáních se studentskou komorou akademického senátu. Domnívám se, že zavedením pravidelně rozesílaného elektronického zpravodaje se zlepšila informovanost všech zaměstnanců. Proto budeme v jeho vydávání pokračovat.

Významnou pomoc v informování studentů poskytují vedení fakulty studenti v týmu SKVAIP. Pravidelně budeme proto uskutečňovat společné schůzky referentek studijního oddělení, kontaktních učitelů a SKVAIPu, aby studenti dostávali přesné informace, které odpovídají aktuálně platné legislativě. Ve spolupráci se studentskou komorou Akademického senátu FPE a týmem SKVAIP budeme uvažovat o možnosti zavedení elektronického informačního zpravodaje i pro studenty FPE.

V těchto dnech se konají rozhovory s akademickými pracovníky fakulty. Jejich dosavadní průběh ukazuje přínos pro vedení fakulty, vedoucí kateder i jednotlivé zaměstnance. Proto budeme v hodnocení podle vypracované metodiky pokračovat i v dalších letech. Rozhovory s vedením fakulty by měly proběhnout znovu v roce 2013 a 2015, v roce 2012 a 2014 bude provedena kontrola plnění úkolů vedoucími katedry. I v dalším funkčním období počítám s uskutečněním dotazníkového šetření ke kvalitě vnitřního prostředí fakulty, které bude

obdobou šetření provedeného v roce 2009. Akcentována by měla být možnost vyjádřit se k řízení katedry a fakulty, aby hodnotící procesy probíhaly v obou směrech.

Změna proběhne v systému práce kolegia – připravuji redukci počtu společných jednání a zavedení pravidelných úředních hodin všech proděkanů. Počet proděkanů bude snížen na tři, dojde k přerozdělení zodpovědnosti.

Oblast vnějších vztahů

Fakulta dobře plní svoji roli ve vztahu k regionu. V uplynulém období prohloubila spolupráci s orgány Plzeňského kraje a Karlovarského kraje, která vyústila v projekty zaměřené do oblasti celoživotního vzdělávání učitelů a redukce nekvalifikovanosti učitelů. Vedle projektů ESF jsou využívány i granty města a kraje, fakulta se podílí na uměleckém životě regionu i na regionálním výzkumu. V dalším období budeme vytvořených kontaktů dále využívat, výrazně se zapojíme například do projektu Plzeň – město kultury 2015.

Důležitou roli v přípravě učitelů na FPE hraje spolupráce se školami v regionu a při zajišťování praxí studentů neučitelských oborů i spolupráce s dalšími institucemi. Systém pravidelných setkávání se zástupci těchto organizací a s vedoucími praxe bude rozšířen na užší spolupráci při zajišťování výuky. Usilujeme o získání projektu, který by například umožnil vedení některých seminářů odborníky z praxe.

Větší pozornost musíme věnovat propagaci fakulty. Jednou z metod může být rozšíření spolupráce s absolventy. Prostřednictvím absolventů, kteří působí na školách, lze získávat kvalitní zájemce o studium, účinné může být i vedení kroužků na školách našimi studenty. Budu usilovat o vytvoření pravidel, která umožní uznat takovou pravidelnou činnost se žáky základních a středních škol jako formu praxe. Navázali jsme spolupráci s Techmáníí, naši doktorandi a didaktici mají možnost zapojit se do neformálních forem vzdělávání v přírodovědných a technických oborech, připravujeme společné projekty. K propagaci fakulty jistě přispěje i zahájené vydávání časopisu Arnica.

Financování FPE

Splnění úkolů ve výše uvedených oblastech směřuje k tomu, aby se fakulta stala finančně stabilizovanou. Do budoucnosti je třeba v metodice financování veřejných vysokých škol počítat s dalším nárůstem významu výzkumné a publikační činnosti, mobility, kvalifikační struktury a obdobných ukazatelů a se snížením podílu dotačních zdrojů na financování. V uplynulých letech došlo k příznivé změně ve struktuře příjmového portfolia fakulty. Narostl podíl zdrojů z celoživotního vzdělávání a z projektové činnosti. Tento trend musíme v dalších letech udržet a podíl nedotačních zdrojů maximalizovat. Myšlenku vícezdrojového financování nelze chápat jen v úrovni fakulty. Je ji třeba přijmout a promítnout do struktury činností na úrovni každé katedry a na úrovni každého pracovníka. Dotační prostředky již nezajišťují mzdu nikoho z nás, každý si musí „na sebe vydělat“.

Aby bylo financování fakulty zabezpečeno i do budoucnosti, musíme od projektů ESF postupně přecházet k vyhledávání příležitostí pro zapojení do projektů jiného charakteru. Evropský prostor takové projekty zaměřené na vzdělávání nabízí, proto znovu v této souvislosti zdůrazňuji význam kontaktů se zahraničními univerzitami a výzkumnými institucemi. Dá se očekávat, že příznivé změny finančního portfolia přinese fakultě rozvoj výzkumné činnosti a nárůst počtu hodnotitelných výstupů. Značné rezervy máme v oblasti smluvního výzkumu. Stále významnějším zdrojem financování by se mělo stávat celoživotní vzdělávání. Cíl získat v regionu dominantní pozici v nabídce různých typů vzdělávacích kurzů

určených pedagogickým pracovníkům, který obsahuje Dlouhodobý záměr FPE na období 2011–2015, má silnou ekonomickou dimenzi.

K zefektivnění činnosti fakulty by měla přispět i účelná dislokace a redukce využívaných prostor. Návrh dislokace pracovišť FPE bude ve spolupráci s vedoucími kateder zpracován do konce roku 2011, připraven je projekt na přemístění děkanátu do budovy ve Veleslavínově ulici.

Pro rozdělování finančních zdrojů v roce 2011 byla přijata nová rozpočtová pravidla. Pravidla finančních toků z úrovně univerzity na úroveň fakulty byla promítnuta až na úroveň kateder. V rozdělování finančních zdrojů tak byl zohledněn především výkon v pedagogické oblasti. Snaha o výkonový model financování bude v tomto roce pokračovat doplněním pravidel, která do rozdělování dotačních prostředků výrazněji promítnou výkon v oblasti výzkumné činnosti, kvalifikovanosti pracoviště a mobilitách, tedy v oblastech, které jsou MŠMT zohledňovány při jejich přidělování dotace na studenty. Rozpočtová pravidla tak získají motivační charakter a podpoří naplnění úkolů fakulty v dalším období.